

meg tudták újítani. Ezen az új egyetemen a kutató tudomány ott-hont talált, s ezzel az akadémiák is kapcsolatot találtak vele. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az a tény, hogy ma a tudós akadémiák tagjai szinte kizárólagosan az egyetemek tanárai közül kerülnek ki, s ha az egyetemek a maguk kutató munkájával teljesen háttérbe fordítanának az Akadémiáknak, ezeknek menten össze kelene omlaniok.

A francia forradalom után a tudománynak még nagyobb szerepet kellett betöltenie az európai társadalmak életében mint addig, hiszen ez a forradalom az ösztön és a véletlen helyett a tudásra kívánta felépíteni egész életünket. S valóban a múlt század hihetetlen emelkedése kultúránkban sohasem lett volna elérhető a tudomány segítségével nélkül. A tudomány elméleti tettelei tették lehetővé csodálatos technikánkat, nélküle az emberek milliói éhen haltak volna, vagy pusztító járványok áldozatai lettek volna. Ma tehát vaknak kell azt mondanunk, aki nem látja be, mennyire rászorul a gyakorlati élet az elméletre, a közösség arra a tudásra, amit egyedül az egyetem nyújthat neki.

Ez a tagadhatatlan igazság hozott itt össze bennünket is. Meg akarjuk vizsgálni, hogy a mi szűkebb életterünkben, a Szeged közeli területeken, milyen elméleti kérdések kutatásával, megvilágításával lehet a szegedi egyetem e terület egész életének, egész társadalmának szolgálatára, hogy az kultúrában magasabb színvonalon, s életében biztosabban haladhasson a jövő felé. Hiszen az egyetemek, a magas elméleti tudomány műhelyei sem vonhatják ki magukat közvetlen környezetük égető problémái alól! Szegeden érdekesebbnek kell lenni tudományos értelemben is pl. a tudóvsznek, mint az afrikai álomkórnak, — a magyar honfoglalás emlékeinek, mint az ógörög szobrászatnak, — a magyar léleknek, mint az új-guineai pápuák babonáinak, stb. Ezeket akarjuk itt megbeszélni, hogy az elmélet és a gyakorlat emberei kéz a kézben dolgozhassanak ezért a szegedi és szegedkörnyéki magyarságért, s szolgálhassák ennek a felemelkedését. Mi, a tudomány munkásai is ezért élünk, ezért dolgozunk.

HALASY-NAGY JÓZSEF

Mit jelent a szegedi egyetem a Délvidéknek?

A MINT a budapesti egyetem az ország szívének, a kolozsvári Erdélynek, a pécsi a Dunántúlnak, a debreceni Északmagyarországnak az egyeteme, úgy joggal mondhatja magáról a szegedi egyetem, hogy a Délvidék egyeteme. Mondhatja ezt annál is inkább, mert Szeged városa régi törekvésében, hogy a felsőoktatás székhelyévé legyen, sohasem állott egyedül, mindig maga mellett

tudta a Délvidék támogatását. Így volt ez akkor is, amikor 150 évvel ezelőtt először harcolt a jogakadémia felállításáért, s akkor is, amikor a nagy árvíz után először fejezte ki határozott formában azt az óhaját, hogy egyetemi város kíván lenni, mert így tud legjobban megfelelni természetadta helyzetéből folyó kötelezettségének, így válhat a Délvidék kultúrközpontjává. Négy évtizeden át csodálatos szívósággal küzdött ezért s vele együtt harcoltak az ország déli megyéi. Célját — egyelőre ideiglenes formában — csak 1921-ben érte el, amikor a Kolozsvárról száműzött Ferenc József Tudományegyetemnek nyújtott páratlan áldozatkészséggel otthont. Áldozata épületekben, telkekben, földben, építkezési hozzájárulásban olyan méretű volt, hogy amikor a Ferenc József-Tudományegyetem 1940-ben ősi székhelyére térhetett vissza, magától értetődőnek látszott, hogy Szeged s a Délvidék új, most már végleges egyetemet kap. Így született meg az 1940. XXVIII. t. c.-kel az ország ötödik tudományegyeteme, amely a szegedi gondolat megtestesítőjének, Kormányzó urunknak nevét viseli a homlokzatán.

Az ország legifjabb egyeteme alapításakor abban a szerencsés helyzetben volt, hogy már kész keretekbe illeszkeztetett bele, abban a városban s azon a vidéken, amely már elődjét is nagy becsben tartotta. A kolozsvári egyetem távozásakor itt maradt korszerű felszerelésükkel a klinikák, a kitűnően berendezett orvoskari és természettudományi intézetek, az egyetemi könyvtár 250.000 kötetet meghaladó állományával s a szakkönyvtárak. A Ferenc József Tudományegyetem professzorai közül került ki az új egyetem tanárinak jelentékeny része is.

Egyetemünk az alapító törvény szerint négy karral bír: jog- és államtudományi, orvostudományi, bölcsészet-, nyelv- és történettudományi, matematikai és természettudományi karokkal. A jog és államtudományi kar a törvény intézkedése szerint egyelőre szünetel. A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi, valamint a matematikai és természettudományi karon történik a polgáriiskolai tanárképző főiskola, továbbá a tanítóképző tanárok nevelésével foglalkozó Apponyi-kollégium hallgatóinak részbeni képzése is. Az orvostudományi karon az orvosnövendékek oktatásán kívül a szakorvosok képzése is folyik, az időről-időre hirdetett iskolaorvosi tanfolyam pedig iskolaorvosi és egészségügyi tanári képesítést ad. Az orvostudományi kar klinikáin nyerik kiképzésüket a Zöldkeresztes egészségügyi védőnők, a csecsemő- és gyermekgondozónők s a szülésznők. Az orvos- s a természettudományi kar intézetei mindezek mellett még egy, az országban egyedülálló lehetőséget is nyújtanak: a laboratóriumi asszisztensnői képesítés csak Szegeden szerezhető meg.

Egyetemünknek ezidő szerint 41 tanszéke van. Ezek karok szerint a következőképpen oszlanak meg: orvostudományi kar 16, bölcsészet-, nyelv- és történettudományi kar 13, matematika és természettudományi kar 12. A tanszéki segéd személyzet 238 főből áll. 122 tisztviselő, 109 altiszt, 448 egyéb alkalmazott (ápolói kar, műszaki személyzet, takarítónők, napszámosok stb.) gondoskodik arról, hogy az egyetem sokirányú feladatának kifogástalanul tudjon megfelelni. Egyetemünk kereken évi 5 millió költségvetéssel dolgozik.

Hallgatóink száma, mint 1. ábránk mutatja, az egyetem fennállása óta évről-évre fokozatosan nő. Ebben a növekedésben jelentős részük van éppen a délvidéki s a bánáti hallgatóknak (2. ábra). Elhelyezésükről és segítésükről diákvédő intézményünk s kollégiumaink gondoskodnak. Az 1942—43. tanévben 353 egyetemi s tanárképzőfőiskolai hallgató nyert elhelyezést a Horthy Miklós kollégium-

A m.kir. Horthy Miklós Tudományegyetem

orvostudománykari

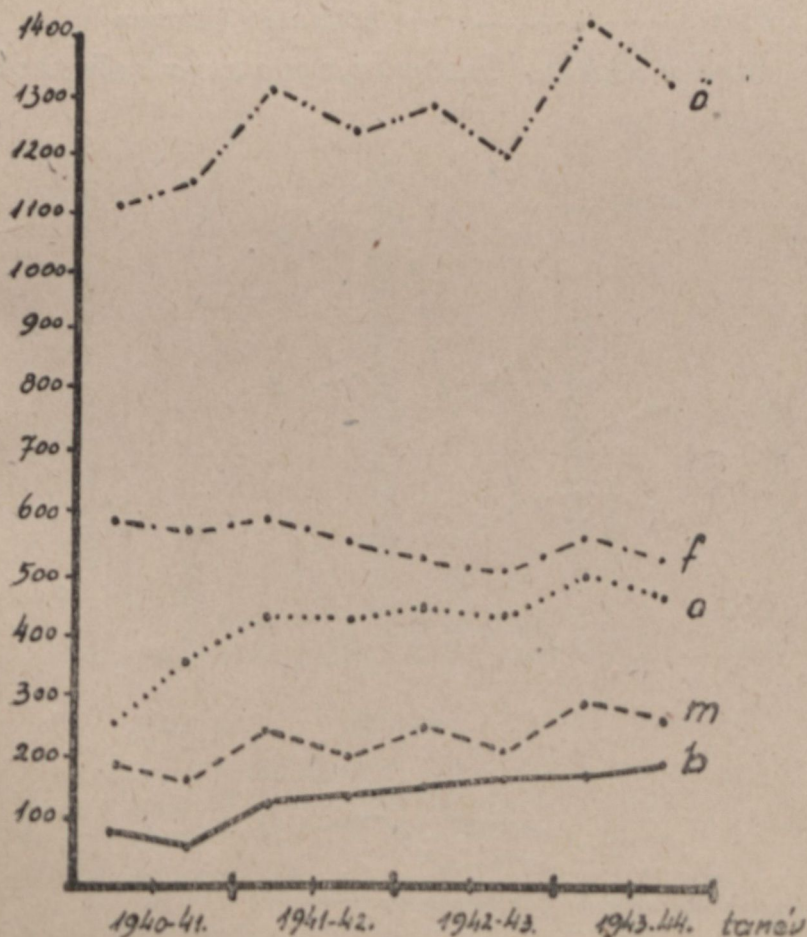
bölcs., nyelv,- és történettudkari —

mathem.- és természettudkari ----

főiskolás - - - - -

összes - - - - -

hallgatóinak száma az egyetem fennállása óta

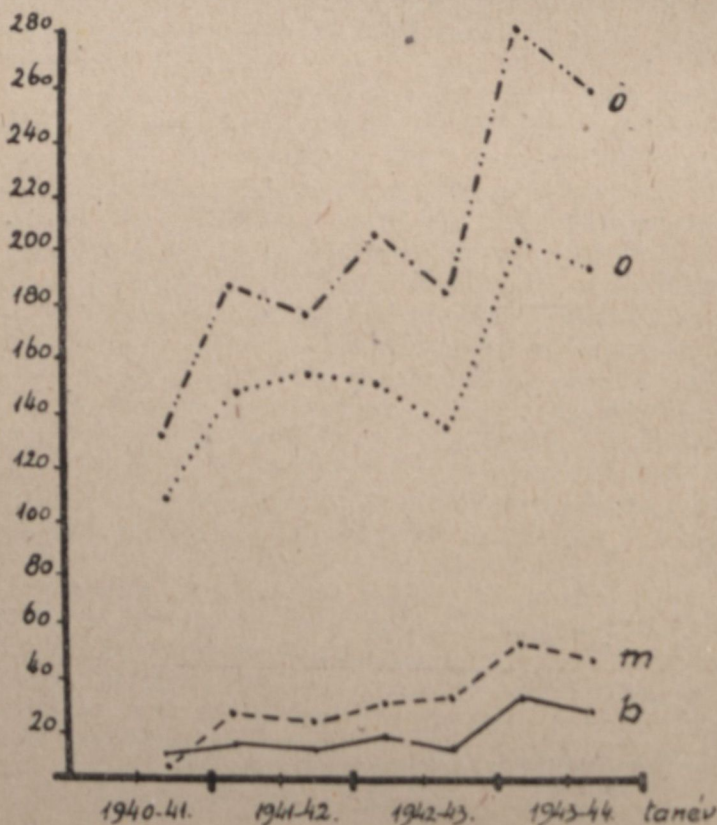

ban, 180 a Zrinyi Ilona leány-, illetve a Zrinyi Miklós fiúinternátusban. Kiváló természettudomány-kari hallgatók számára szolgál a br. Eötvös Lóránt-kollégium, felekezeti jellegűek a csanádi püspök létesítette Szt. Imre kollégium, a szegedi kat. Növédő Egyesület Szt. Erzsébet leányotthona, a Bethlen Gábor internátus s a Luther Szövetség diákotthona. Diákjóléti és diákvédő irodánk révén évente átlag 600 hallgató részesül különböző (tanulmányi, könyv, élelmezési, lakbér, ruházati, gyógykezeltetési, stb.) segélyekben, mely az 1942—43. tanévben több mint 75.000 P-t tett ki, nem számítva az ösztöndíjakra juttatott 25.000 P-t. A kollégiumokon kívül lakó hallgatók élelmezéséről a Mensa Academica gondoskodik. Évente átlag 300 azoknak a száma, akik ezt a kedvezményes étkezést igénybeveszik.

A délvidéki és bánati

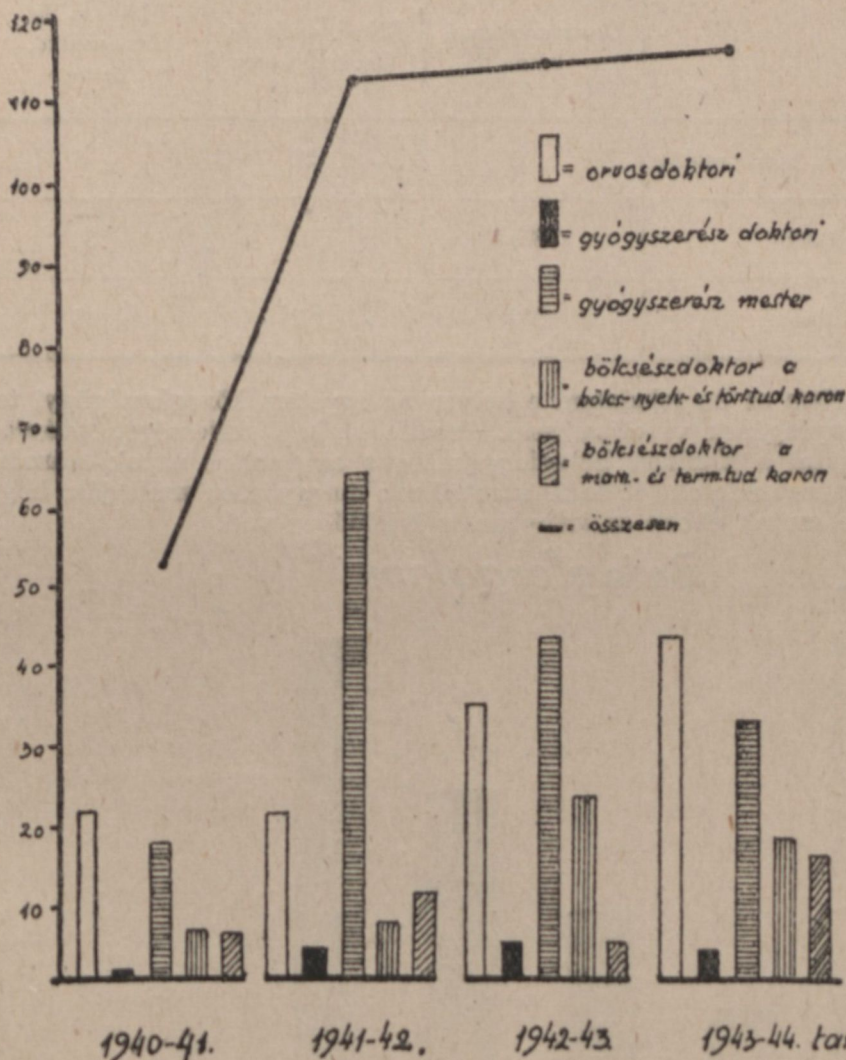
orvostudománykari
 bölcs-, nyelv- és történettud.kari ———
 mathem- és természettud.kari - - - -
 összes hallgatók létszáma

a m.kir. Horthy Miklós Tudományegyetem alapítása óta

A bajtársi szellem ápolását célozzák az ifjúsági egyesületek: az egyetem egész ifjúságát átfogó Szegedi Egyetemi Ifjúság (SzEI), s a felkezesi jellegű Emericana, Luther Szövetség és a Bethlen Gábor Kör.

A m. kir. Horthy Miklós Tudományegyetemen alapítása óta kiadott oklevelek száma

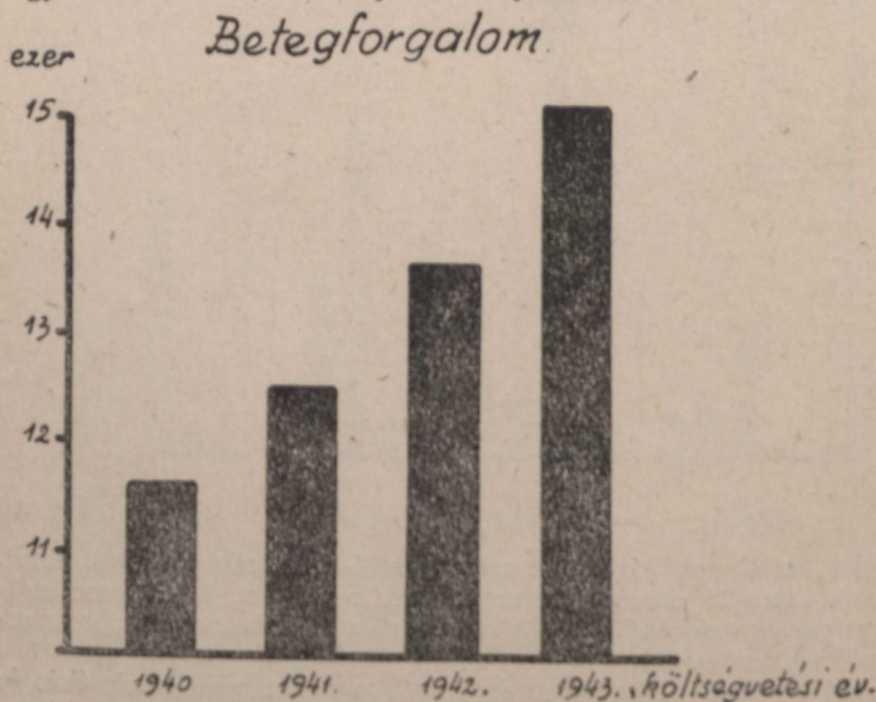
Diplomát nyert ifjaknak száma évről-évre szaporodik (3. ábra). Évente átlag 15 orvos nyer szakorvosi képesítést, 8—10 csecsemő- és gyermekgondozónő, 35—40 szülésznő s 10 laboratóriumi asszisztensnő kap oklevelet.

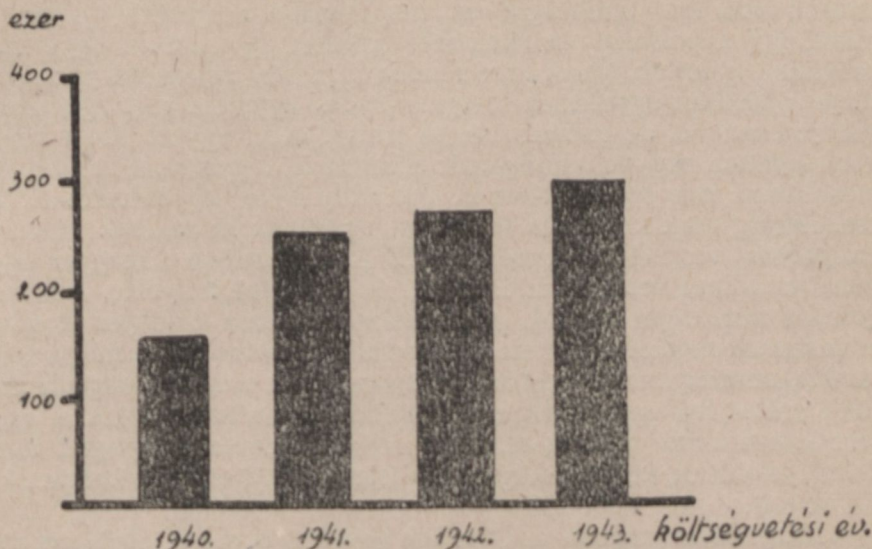
Az egyetem tudományos és kutató munkásságának mértékét és súlyát bajos lenne e hasábkon méltatni. Elég arra a tényre hivat-

koznunk, hogy ifjú egyetemünk rövid fennállása óta is jól megalapozta hírét nemcsak hazánkban, de a külföldön is. Munkássága mértékéről némi képet ad a következő kimutatás, mely arról tájékoztat, hogy az egyetem alapítása óta a tanári kar s a tudományos segédszemélyzet tollából mennyi tudományos munka látott napvilágot, illetve, hogy a rendes előadásokon felül szakkörökben s a nagyközönség részére hány előadást tartott.

	Orvostudományi karon	Bölcs-, nyelv és tört. tud. karon	Mathem. és természettud. karon
Könyv, monographia	5	38	6
Közlemény	308	597	138
Előadás	268	262	83

Nem az én feladatomban e helyen az egyetem közegészségügyi tevékenységének vázolója sem. Csupán a kép teljességét kívánják szolgálni a klinikák betegforgalmára s az ápolási napok számára vonatkozó adatok (4. és 5. ábra). Ezek meggyőzően mutatják, hogy Egyetemünk ebben az irányban is fejlődőben van.

Apolási napok száma.

Éppen ez a sokirányú fejlődés, amelyet Egyetemünk már rövid fennállása óta felmutathat, bizonyítja, hogy milyen fontos és sokoldalú hivatást tölt be itt, az ország déli végein, de mutatja azt is, hogy milyen nagy feladat vár még reá a jövőben.

KRAMÁR JENŐ

Szeged-délvidéki tájegyetem

A KÖZÉPKORI EGYETEM neve századokon át studium generale, ami annyit jelentett, hogy kapuja tárva-nyitva állt mindenki előtt, aki megfelelő előképzettség birtokában itt akarta megszerezni a tudás teljét. Megszorítás nem volt. A diákok szabadon vándorolhattak egyetemről egyetemre, útlevelet, állampolgárságot senki sem kért tőlük, s a nemzetekfeletti latin nyelv az előadások meghallgatását mindenütt lehetővé tette.

Csak a XIV. század második felében bukkannak fel az első nyomok a nyugateurópai kultúrközösség keleti peremén, hogy az alapítók territoriális elhatárolásokra gondolnak. Hóman Bálint szerint Nagy Kázmér lengyel király a krakkói, IV. Rudolf osztrák herceg a bécsi és Nagy Lajos a pécsi egyetemet (1367) elsősorban kultúrpolitikai okokból alapították, hogy a kevéssel előbb (1348-ban) alapított prágai német egyetemről országaik ifjúságát visszatartsák, s így a német kultúrából fenyegető függéstől országaikat megvédjék.

A diákok szabad vándorlása és a tanulás szabadsága elé az első komolyabb gátakat azonban csak a vallási megosztás állította. A territoriális elv akkor a Németbirodalomban politikai, felekezeti és tanulmányi vonalon egyaránt éles alkalmazásba került. Rendre